

Azərbaycanda Vergiqoyma və Investisiya Deloitte Azərbaycan

Biznes və investisiya mühiti

1. Azərbaycanda investisiya fəaliyyətinə dair ümumi qaydalar və biznes təşkilatlarının formaları
2. Nizamnamə kapitalı və partnyorlar tərəfindən ayırmalar
3. Lisenziyalaşdırma və dövlət orqanlarının icbari məlumatlandırılması
4. Azərbaycanda daşınmaz əmlakın əldə edilməsi
5. Azərbaycanda valyuta nəzarəti, bank hesabları və bank məlumatlarının məxfiliyi
6. Tikinti fəaliyyəti
7. Rəqabət qaydaları
8. İmmiqrasiya
9. Gömrük
10. Qiymətli kağızlar
11. Bank məsələləri

Azərbaycanda Vergiqoyma sistemi

1. Yerli qanunvericilik əsasında vergiqoyma

1. Mənfəət vergisi
 - 1.1 Vergi yurisdiksiyaları və mənfəət vergisi ödəyiciləri
 - 1.2 Rezident müəssisələr üzrə vergiqoyma
 - 1.3 Azərbaycanda qeyri-rezidentlərinin vergiyə cəlb olunması
 - 1.4 Vergidən azadolmalar
 - 1.5 Xarici əməliyyatların vergiyə cəlb olunması

2. ƏDV

- 2.1 ƏDV anlayışı
- 2.2 ƏDV ödəyiciləri
- 2.3 Vergitutmanın obyektləri
- 2.4 ƏDV dərəcəsi
- 2.5 ƏDV hesab-fakturası
- 2.6 ƏDV öhdəliyinin tanınma vaxtı
- 2.7 ƏDV üzrə idarəetmə
- 2.8 ƏDV-nin qaytarılması

3. Əmlak vergisi

- 3.1 Fiziki şəxslərin əmlak vergisi
- 3.2 Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi

4. Şəxsi gəlir vergisi

- 4.1 Vergi rezidentliyi
- 4.2 Vergiyə cəlb olunan gəlir və azadolmalar
- 4.3 Vergi dərəcələri
- 4.4 Şəxsi gəlir vergisinin ödənilməsi və hesabatı
- 4.5 Vergi bəyannaməsinin təqdimatı
5. Sosial sığorta
6. Mədən vergisi
7. Torpaq vergisi
8. Aksiz vergisi
9. Yol vergisi
10. Sadələşdirilmiş vergi

II. HPBS üzrə vergiyə cəlb olunma

1. Mənfəət vergisi
2. ƏDV
3. Ödəmə mənbəyində vergi
4. İşçilərin vergiyə cəlb olunması
 - 4.1 Vergi rezidentliyi
 - 4.2 Vergiyə cəlb olunan gəlir
 - 4.3 Vergi dərəcələri
 - 4.4 Şəxsi gəlir üzrə ödəmə mənbəyində vergi
 - 4.5 Vergi hesabatı
 - 4.6 Sosial sığorta
 - 4.7 HPBS üzrə gömrük rüsumları

III. BXKHS üzrə vergiyə cəlb olunma

1. Mənfəət vergisi
2. Digər vergilər
3. Sosial sığorta

Vergi və Hüquq Departamenti üzrə əlaqədar şəxslər

Deloitte Azərbaycanda

Deloitte Azərbaycan bazarında fəaliyyətinə 2002-ci ildə başlamış və audit, vergi, hüquq xidmətlərinin etibarlı təminatçısı kimi nüfuz qazanmışdır. Deloitte Azərbaycan bazarında böyük əhəmiyyətə malikdir. Biz Azərbaycanın iri şirkətləri, maliyyə institutları və kommersiya təşkilatları ilə uzunmüddətli əlaqələr qurmağa səy göstəririk. Deloitte Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müxtəlif müəssisələrə, maliyyə institutlarına, ictimai və kommersiya təşkilatlarına mühasibat uçotu, audit, konsaltinq, vergi və hüquq sahəsində peşəkar xidmətlər göstərir. Əməkdaşlarımızın hər biri şirkətimizin perspektivli inkişafı və strateji müştərilərimizə göstərilən xidmətlərin yüksək səviyyədə olması üçün çalışır. Deloitte Azərbaycan yerli praktikalarla bərabər Deloitte adı altında fəaliyyət göstərən Deloitte Touche Tohmatsu beynəlxalq şəbəkəsinin tam inteqrasiya olunmuş bir üzvüdür. Bu ofis qlobal şirkətin statusundan istifadə etmək (məsələn, Deloitte ABŞ, BB, Almaniya və ya Yaponiya) və qlobal şirkətimizin bilik bazasından, resurslarından, metodologiyalarından və biznes əlaqələrindən tam yararlanmaq imkanına malikdir.

Fərqli müştəri xidmətlərinin göstərilməsi bazardakı fəaliyyətimizin əsas xüsusiyyətidir. Müştərilərimizə təklif etdiyimiz peşəkar xidmətlər yüksək standartlara uyğundur. Bilik və bazar təcrübəmiz ilə Deloitte peşəkarları praktiki və effektiv həllərin hazırlanmasında müəssisələrə yardımçı olurlar.

Vergi və Hüquq Xidmətləri: Nuran Kərimov

Audit Xidmətləri: Elnur Qurbanov

Deloitte & Touche MMC

Business Center "Landmark III"

Nizami küçəsi 96, 8-ci mərtəbə

Bakı, AZ1010

Azərbaycan

Tel: +994 (12) 404 12 10

Faks: +994 (12) 404 12 11

E-poçt: nkerimov@deloitte.az, egurbanov@deloitte.az

1. Azərbaycanda investisiya fəaliyyətinə dair ümumi qaydalar və biznes təşkilatlarının formaları

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində "xarici investisiya" əqli fəaliyyətin nəticələri üzrə hüquqlar və mənfəət əldə etmək məqsədilə xarici investorlar tərəfindən verilən digər qeyri-maddi hüquqlar daxil olmaqla, əmlak və mülkiyyət hüquqlarının hər hansı növü kimi müəyyən edilir. Xarici investorlar aşağıdakı qaydada Azərbaycana investisiya qoyuluşları həyata keçirə bilərlər:

- Azərbaycan Respublikasının şirkətləri və fiziki şəxsləri ilə birgə yaradılmış müəssisələrdə və təşkilatlarda iştirak payı
- Tam olaraq xarici investorlara məxsus müəssisələrin yaradılması
- Müəssisələrin, binaların, qurğuların, müəssisələrdəki adi səhmlərin, digər səhmlərin, istiqrazların və qiymətli kağızların, eləcə də qanunvericiliyə əsasən xarici investorlara məxsus ola biləcək digər əmlakın alınması
- Torpaqdan və digər təbii ehtiyatlardan istifadəyə görə hüquqların əldə edilməsi

Xarici investorlar üçün imtiyazlar və dövlət zəmanətləri

Xarici investorlara yerli investorlar üçün yaradılmış eyni dərəcədə əlverişli hüquqi rejim tətbiq olunur. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi xarici investorların maraqlarını növbəti 10 ildə qanunvericilikdə baş verə biləcək mənfi dəyişikliklərin təsirindən qorumağa təminat verir. Lakin bu, qanunvericilikdəki müdafiə, milli təhlükəsizlik və ictimai asayiş, ətraf mühitin qorunması, kredit və maliyyə, eləcə də ictimai əxlaq vəziyyəti və sağlamlıq ilə bağlı dəyişikliklərə şamil olunmur.

Azərbaycanda biznes təşkilatları

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi biznes fəaliyyətinin həyata keçirilməsinin çoxlu sayda müxtəlif formalarını nəzərdə tutur. Onlara aşağıdakılar aiddir:

Kommersiya təşkilatının növü	Əsas xüsusiyyətlər və ya tələblər
Açıq və ya qapalı səhmdar cəmiyyəti	<ul style="list-style-type: none">• Məhdud məsuliyyət• Bir və ya daha artıq təsisçi (fiziki və/və ya hüquqi şəxs)• Nizamnamə və ya tələb olunan təsis müqaviləsi
Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət	<ul style="list-style-type: none">• Məhdud məsuliyyət• Bir və ya daha artıq təsisçi (fiziki və/və ya hüquqi şəxs)• Nizamnamə və ya tələb olunan təsis müqaviləsi
Tam ortaqlıqlar	<ul style="list-style-type: none">• Qeyri-məhdud şəxsi məsuliyyət• Nizamnamə və ya tələb olunan təsis müqaviləsi
Kommandit ortaqlığı	<ul style="list-style-type: none">• Ortaqlar və tam ortaqlar üçün məhdud məsuliyyət (qeyri-məhdud məsuliyyət)• Nizamnamə və ya tələb olunan təsis müqaviləsi
Əlavə məsuliyyətli şirkətlər	<ul style="list-style-type: none">• Təsisçilər nizamnamədə müəyyən edilən əlavə məsuliyyətə malikdirlər• Nizamnamə və ya tələb olunan təsis müqaviləsi
Kooperativlər	<ul style="list-style-type: none">• Sayı 5-dən az olmayan fiziki və/ və ya hüquqi şəxslər tərəfindən yaradılır (əmlak məsuliyyəti)• Nizamnamə və ya tələb olunan təsis müqaviləsi

Xarici şirkətlər filial və ya nümayəndəlik yarada bilərlər. Nə filiallar, nə də nümayəndəliklər özlüyündə və özlərinin hüquqi şəxsləri deyil, lakin təmsil etdikləri xarici hüquqi şəxsin ayrıca bölmələri hesab olunurlar.

Filialların və nümayəndəliklərin vergiyə cəlb edilməsində hər hansı fərq olmamasına baxmayaraq, filial kommertiya əməliyyatlarının aparılması üçün hüquqi cəhətdən daha uyğun formadır. Nümayəndəlikdən fərqli olaraq, filial baş ofis tərəfindən aparılan kommertiya əməliyyatlarını həyata keçirilə bilər.

Məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlər və filiallar Azərbaycanda xarici investorlar arasında biznes fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün ən çox yayılmış formadır.

Müəssisələrin dövlət qeydiyyatı Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən "bir pəncərə" prinsipi əsasında aparılır. Qeydiyyat prosesi üç iş günü davam edir.

Müəssisələrin dövlət qeydiyyatı ilə bağlı bütün proseslər Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən yerinə yetirilir. Hüquqi şəxslərin və xarici hüquqi şəxslərin filial və ya nümayəndəliklərinin qeydiyyatı iki gün ərzində həyata keçirilməlidir. Yerli səhmdarları olan yerli müəssisələr sürətli elektron qeydiyyat prosesi ilə qısa müddətdə qeydiyyaddan keçə bilərlər. Adi sürətli elektron qeydiyyat prosesi isə bir gün ərzində tamamlanır.

2. Nizamnamə kapitalı və partnyorlar tərəfindən ayırmalar

Azərbaycan Respublikasının mülki məcəlləsinə əsasən, adətən, şirkətin nizamnamə kapitalı həmin şirkətin kreditorlar qarşısında öhdəliklərindən az ola bilməz.

Nizamnamə kapitalının minimum həddi qapalı səhmdar cəmiyyətləri üçün 2,000 manat (təxminən 2,550 ABŞ dolları), açıq səhmdar cəmiyyətləri üçün isə 4,000 manatdır (təxminən 5,100 manat).

3. Lisenziyalaşdırma və dövlət orqanlarının icbari məlumatlandırılması

Azərbaycanda müəyyən fəaliyyətlər (məs., bankçılıq, audit, sığorta, turizm və s.) üçün lisenziya/ xüsusi icazə tələb olunur. Lisenziyanın tələb edildiyi fəaliyyətlə məşğul olmağı planlaşdıran şirkətlər dövlət qeydiyyatından sonra lisenziya üçün müvafiq dövlət orqanlarına müraciət etməlidirlər.

4. Azərbaycanda daşınmaz əmlakın əldə edilməsi

Daşınmaz əmlakın hər hansı alışı notarial qaydada təsdiq olunmalıdır. Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestrində müvafiq qeydiyyat aparıldıqdan sonra əmlak üzrə mülkiyyət hüququ alıcıya ötürülmüş hesab olunur. Fiziki şəxslər daxil olmaqla xarici investorların daşınmaz əmlaka sahib ola biləcəklərindən asılı olmayaraq, onlar Azərbaycanda torpaq sahəsi ala bilməzlər. Xarici vətəndaşlar və xarici hüquqi şəxslər yalnız icarə vasitəsilə torpaqdan istifadə hüququ əldə edə bilərlər.

5. Azərbaycanda valyuta nəzarəti, bank hesabları və bank məlumatlarının məxfiliyi

Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutası olan manatın digər valyutalara konvertasiya imkanları məhduddur. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına əsasən manat Azərbaycan Respublikasının yeganə ödəniş vasitəsidir.

Azərbaycan Respublikasının həm rezident, həm də qeyri-rezident müəssisələri milli və ya hər hansı digər valyutada bank hesabları açmağa və bağlamağa bilərlər. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr xarici valyutada bank hesabı açmaq üçün onların müvafiq vergi orqanında qeydiyyatını təsdiqləyən sənəd təqdim etməlidirlər. Rezidentlər və qeyri-rezidentlər Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən müəyyən edilmiş prosedurlara uyğun olaraq valyuta ala və ya mübadilə edə bilərlər.

Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan vergi ödəyiciləri ofşor bank hesabları açarkən bu barədə vergi orqanlarına məlumat verməlidirlər.

Xarici investorlar müvafiq vergiləri ödədikdən sonra mənfəəti ölkədən çıxara bilərlər.

Mövcud qanunvericiliyə görə, bank hesabı haqqında məxfi məlumatın açıqlanmasına icazə verilmir. Belə məlumat yalnız məhkəmə qərarı əsasında açıqlana bilər. Lakin Vergi Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulan hallarda vergi müfəttişlikləri vergi ödəyicisinin bank hesabı haqqında məlumatları əldə edə bilər.

6. Tikinti fəaliyyəti

Azərbaycanda şəhərsalma və tikinti fəaliyyəti 1 yanvar 2013-cü il tarixindən qüvvədə olan Azərbaycan Respublikası Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi ("Tikinti Məcəlləsi"), digər qanunlar və qaydalar, texniki normalar və standartlar (birlikdə Tikinti Standartları – Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin rəsmi veb-saytından əldə edilə bilər) ilə tənzimlənir. Tikinti Məcəlləsinə əsasən, bir çox hallarda kiçik miqyaslı və ya qeyri-kommersiya məqsədli tikinti layihələri istisna olmaqla, inşaat işləri üçün müvafiq icazələr əldə edilməlidir.

Tikinti Məcəlləsi tikinti fəaliyyətinin i) sifarişçi; ii) layihə meneceri; iii) podratçı kimi subyektləri ilə bağlı xüsusi qaydalar nəzərdə tutur.

Tikinti Məcəlləsinə əsasən, dövlət orqanları, bələdiyyə orqanları, fiziki və hüquqi şəxslər tikinti layihəsinin sifarişçiləri hesab oluna bilər, layihə meneceri və podratçı isə Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş və müvafiq lisenziyaya malik hüquqi şəxslər olmalıdır. Başqa sözlə, xarici hüquqi şəxslər və ya xarici hüquqi şəxslərin filial/ nümayəndəlikləri layihə menecerləri və ya podratçıları kimi fəaliyyət göstərə bilməzlər.

Xarici hüquqi şəxslər Azərbaycandakı tikinti fəaliyyətində yalnız bu ölkədə qeydiyyatdan keçmiş törəmə müəssisələri vasitəsilə iştirak edə bilərlər.

Bundan əlavə, Tikinti Məcəlləsində tikinti fəaliyyətinin i) mühəndislik/tədqiqat; ii) layihənin idarə edilməsi; iii) inşaat/quraşdırma; iv) mexanikləşdirmə/ daşıma; v) tikinti materiallarının istehsalı, vi) tikinti layihələrinin ekspertizası kimi sahələrinə cəlb olunmuş fiziki şəxslər üçün peşəkar sertifikatlaşdırma tələbləri təqdim edilir.

Tikinti Məcəlləsi, inşaat işləri zamanı təhlükəsizlik qaydalarına uyğun olaraq yalnız sertifikatlaşdırılmış məhsul və materiallardan istifadəni təmin etmək məqsədilə tikinti məhsullarının və materiallarının sertifikatlaşdırılmasını nəzərdə tutur. Tikinti məhsullarının və materiallarının sertifikatlaşdırılmasını təklif edən laboratoriyalar akkreditasiyadan keçməlidir.

7. Rəqabət qaydaları

Azərbaycan bazarında rəqabət digər qanunlar və qaydalarla yanaşı, əsas etibarilə Antiinhisar fəaliyyəti haqqında Qanun (Antiinhisar Qanunu) və Təbii inhisarlar haqqında Qanun ilə tənzimlənir. Antiinhisar Qanunu aşağıdakı hallarda Antiinhisar Dövlət Xidmətini məlumatlandırmağı və icazə əldə etməyi nəzərdə tutur:

- Birləşmə/konsolidasiya
 - Birləşmə/ konsolidasiya 35%-dən artıq bazar payına malik müəssisələrin yaradılması ilə nəticələndikdə;
 - Birləşmə/ konsolidasiya ümumi dəyəri minimum məvacibin həcmindən (2014-cü ilə 105.00 manat) 75 min dəfə çox olan aktivlərə malik bazar iştirakçıları arasında baş tutduqda;
- Səhmlərin əldə edilməsi
 - Bazar iştirakçısının səs hüququ verən səhmlərinin (iştirak payı) 20%-dən artıq hissəsinin əldə edilməsi;
 - Bazar iştirakçısının əsas istehsal vasitələrinin və ya qeyri-maddi aktivlərinin əldə edilməsi, bir şərtlə ki, belə əmlak satıcının istehsal vasitələrinin və ya qeyri-maddi aktivlərinin 10%-dən artıq hissəsinə əks etdirməsin.
 - Biznesin müəyyən edilməsi və bazar iştirakçısının ali idarəetmə orqanının funksiyalarının yerinə yetirilməsi üçün hüquqların əldə edilməsi, bir şərtlə ki:
 - Müəssisənin ümumi aktivlərinin dəyəri minimum məvacibin həcmindən (2014-cü ilə 105.00 manat) 75 min dəfə artıq olsun; və ya
 - Müəssisənin bazar paylarının biri 35%-dən artıq olsun; və ya
 - Səhmləri (iştirak payı) alan müəssisə belə səhmləri (iştirak payı) ötürən müəssisənin fəaliyyətinə nəzarət etsin.

Bundan başqa, üstün mövqeyə, yaxud xüsusi və ya müstəsna hüquqlara və ya təbii inhisarlara malik bazar iştirakçıları öz malları və xidmətləri üçün şərtləri və qiymətləri, eləcə də onlara hər hansı düzəlişləri belə şərt, qiymət və ya düzəlişləri təqdim etməzdən 30 gün əvvəl açıqlamalıdır. Üstün mövqe digər bazar iştirakçılarının bazara çıxışını məhdudlaşdırmaq məqsədilə hər hansı bazar iştirakçısının rəqabətə təsir göstərmək üçün öz iqtisadi potensialından istifadə etməsinə imkan yaradan müstəsna mövqe kimi müəyyən olunur. 35%-dən artıq bazar payı olan bazar iştirakçıları və ya qanunvericiliklə müəyyən olunan digər şəxslər üstün mövqeyə malik müəssisələr hesab edilir.

8. İmmiqrasiya

1 avqust 2013-cü ildən qüvvədə olan Azərbaycan Respublikası Miqrasiya Məcəlləsinə görə, 18 yaşına çatmış əmək qabiliyyətli istənilən vətəndaşlığı olan (və ya vətəndaşlığı olmayan) şəxs Azərbaycan Respublikası ərazisində işləyə bilər. Əcnəbilər və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslər aşağıdakı şərtlər əsasında Azərbaycanda işləyə bilər: (i) aşağıda qeyd olunan vakansiya ilə bağlı müvafiq bacarıq və lazımı kvalifikasiyalara malik Azərbaycan Respublikası vətəndaşının iddia etmədiyi iş vakansiyasının

mövcudluğu; (ii) məşğulluq xidmətləri yerli işçi qüvvəsi baxımından işəgötürənlərin tələbatını qarşılaya bilmədikdə. Belə hallarda işəgötürənlərə xarici vətəndaşı və ya vətəndaşlığı olmayan şəxsi işə qəbul etmək üçün iş icazəsi veriləcək.

Əcnəbilərdən və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərdən Azərbaycanda işləmək üçün iş icazəsi tələb olunur. İş icazəsi Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən bir il müddətinə verilir və müddəti 1 il olmaq şərti ilə bir neçə dəfə uzadıla bilər.

Sahibkarlıq fəaliyyəti məşğul olmaq və ya üç aydan artıq olmayan müddətə ezamiyyət məqsədilə Azərbaycana gələn fiziki şəxslər; xarici hüquqi şəxslərin və ya xarici hüquqi şəxslərin filiallarının/ nümayəndəliklərinin rəhbərləri, eləcə də onların müavinləri iş icazəsi əldə etmək tələbindən azaddır.

İş icazəsi olmadan əcnəbiləri işə cəlb edən işəgötürənlər (hüquqi şəxslər) üçün 30,000 - 35,000 manat (təxminən 38,246 - 44,620 ABŞ dolları) məbləğində inzibati sanksiya nəzərdə tutulur.

Müvəqqəti yaşayış

Azərbaycan Respublikasına viza əsasında və ya vizasız rejimlə səfər edən istənilən əcnəbi aşağıdakı hər hansı bir əsasla müvəqqəti yaşama icazəsi üçün müraciət təqdim edə bilər:

- Azərbaycan Respublikası vətəndaşı ilə yaxın qohumluğu (ata, ana, ər (arvad), uşaqlar, bacı, qardaş və onların övladları, baba, nənə və s.) olduqda;
- Ölkə iqtisadiyyatına azı 500,000 manat (≈ 600,000 ABŞ dolları) məbləğində investisiya qoyduqda;
- Azərbaycan Respublikasının ərazisində azı 100.000 manat (≈ 130.000 ABŞ dolları) dəyərində daşınmaz əmlakı və ya Azərbaycan Respublikasının banklarında həmin məbləğdə pul vəsaiti olduqda;
- Müraciət edən şəxs iqtisadiyyat, sənaye, müdafiə, elm, mədəniyyət, idman və digər sahələr üzrə yüksək səviyyəli mütəxəssis olduqda;
- Müraciət edən şəxs Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti və ya daimi yaşayan əcnəbi və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ailə üzvləri olduqda;
- Xarici hüquqi şəxsin Azərbaycan Respublikasındakı filial və nümayəndəliyinin rəhbəri və onun müavini vəzifəsini tutduqda;
- Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olduqda*;
- İş icazəsi aldıqda;
- Azərbaycan Respublikasının ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində əyani formada və ümumtəhsil müəssisələrində təhsil aldıqda;
- dövlət qeydiyyatına alınmış dini qurumlarda peşəkar dini fəaliyyətlə məşğul olduqda;
- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrində nəzərdə tutulmuş əsaslar olduqda.

* Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq yalnız o halda müvəqqəti yaşayış icazəsi əldə etmək üçün əsas hesab olunur ki, müraciət edən şəxsin müvafiq əmək müqavilələri əsasında işə götürülmüş ən azı 5 tam və ya 10 yarım ştatlı işçisi olsun. Belə hallarda işçilərin ən azı 80%-nin Azərbaycan Respublikası vətəndaşı olması tələb edilir.

9. Gömrük

Gömrük münasibətləri 1 yanvar 2012-ci il tarixindən qüvvədə olan Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi, eləcə də müvafiq dövlət orqanları tərəfindən buraxılan digər qanun və normativ aktlar ilə tənzimlənir. Gömrük Məcəlləsinə əsasən hüquqi şəxslər Səlahiyyətli İqtisadi Operatorlar kimi qeydiyyata alınır, eləcə də malların təyinat yerinə çatdırılmasının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və xarici ticarətin asanlaşdırılması məqsədilə sadələşdirilmiş gömrük nəzarəti prosedurlarına cəlb edilə bilər. Məcəllə Səlahiyyətli İqtisadi Operator statusunun alınması üçün uyğunluq meyarları müəyyən edir. Gömrük audit zamanı gömrük orqanları daha əvvəl rəsmiləşdirilmiş malların auditini həyata keçirə bilər. Məcəlləyə əsasən Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində ("gömrük ərazisi") müvafiq prosedurlar iki qrupa bölünür:

Ümumi gömrük prosedurları: i) ixrac, ii) təkrar ixrac, iii) müvəqqəti ixrac, iv) sərbəst dövriyyəyə buraxılma və v) təkrar idxal prosedurları.

Xüsusi gömrük prosedurları: i) tranzit (beynəlxalq/ daxili), ii) xüsusi istifadə (müvəqqəti idxal/ son istifadə), iii) emal (daxildə /xaricdə emal), iv) saxlanc (müvəqqəti/ gömrük anbarlarında saxlanc), v) sərbəst zona

10. Qiymətli kağızlar

Qiymətli kağızlar bazarı başlıca olaraq Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin norma və qaydaları, eləcə də digər əlaqədar qanunlar və normativ aktlar ilə tənzimlənir.

Mülki Məcəlləyə görə, qiymətli kağızlar üç kateqoriyaya bölünür:

i) müəyyən şəxsin adına buraxılmış adlı qiymətli kağızlar; ii) adsız qiymətli kağızlar – bu halda borclu öhdəliyi bu qiymətli kağızı təqdim edən istənilən şəxsə icra etməyi öz üzərinə götürür; iii) orderli qiymətli kağızlar – bu halda qiymətli kağız üzrə səlahiyyətli şəxs öz əvəzinə başqa səlahiyyətli şəxsi təyin edə bilər.

Qiymətli kağızlar səhmlər və istiqrazlar kimi investisiya qiymətli kağızları və derivativlər (opsionlar və fyuçerslər), çeklər, orderlər, veksellər, təminat depozitləri və s. kimi qeyri-investisiya qiymətli kağızları formasında ola bilər.

Yalnız səhmdar cəmiyyətləri (açıq və qapalı) səhm emitenti kimi çıxış edə bilər.

Qeyd edilənlər investisiya qiymətli kağızlarının buraxılışı hesab olunur: i) Azərbaycan Respublikasının hüquqi şəxsləri tərəfindən korporativ istiqrazların buraxılması; ii) səhmlərin cəmləndiyi və ya parçalandığı, yaxud səhmlərin nominal dəyərinin artdığı və ya azaldığı hallarda səhmdar cəmiyyətləri tərəfindən səhmlərin buraxılması; iii) nizamnamə kapitalının artırılması məqsədilə səhmdar cəmiyyətləri tərəfindən əlavə səhmlərin buraxılması; iv) kommərsiya müəssisəsi yenidən təşkil edildiyi halda investisiya qiymətli kağızlarının buraxılması.

İnvestisiya qiymətli kağızlarının açıq yerləşdirilməsi və ya səhmdar cəmiyyətləri tərəfindən əlavə səhmlərin buraxılması üçün prospekt tələb edilir.

Səhmlərin açıq yerləşdirilməsi açıq səhmdar cəmiyyətləri tərəfindən səhmlərin buraxılması üçün tələb olunur (emissiya nəticəsində ASC-nin yaradıldığı və ya yenidən təşkil edildiyi, yaxud səhmlərin çevrildiyi hallar istisna olmaqla), qapalı səhmdar cəmiyyətləri isə belə əməliyyatı həyata keçirə bilməz. Səhmlərin ASC tərəfindən açıq yerləşdirilməsi birja bazarı vasitəsilə həyata keçirilməlidir. Azərbaycan Respublikasının hüquqi şəxsləri yalnız Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin icazəsi ilə investisiya qiymətli kağızlarını Azərbaycan Respublikasının ərazisindən kənarə yerləşdirə bilərlər.

Şəffaflığın artırılması, qiymətli kağızlar bazarında sui-istifadənin aşkarlanması və qarşısının alınması, səhmdarların hüquqlarının qorunması və qiymətli kağızlarla bağlı əməliyyatlara nəzarət məqsədilə 2012-ci ildə Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinə yeni qaydalar toplusu qəbul edildi və bu qaydalar aşağıdakı hallarda Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinə hesabatın və müvafiq açıqlamaların təqdim olunmasını tələb edir:

- i) qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçıları (brokerlər, dilerlər, depozitorilər, qiymətli kağızların sahiblərinin qeydiyyatçıları və fond birjası funksiyalarını yerinə yetirən tərəflər) tərəfindən qiymətli kağızlarla bağlı əməliyyatlar haqqında hesabat və məlumatın açıqlaması;
- ii) insayder və emitentin ayrıca münasibətdə olduğu tərəf arasında emitentin səhmlərinə dair müqavilənin imzalandığı insayder əməliyyatı halları;
- iii) investisiya qiymətli kağızlarının emitentlərinin fəaliyyəti haqqında hesabatların illik dərci;
- iv) qiymətli kağızlar bazarında peşəkar iştirakçıların attestasiyası.

11. Bank məsələləri

Azərbaycanda bank sistemi Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından ("Mərkəzi Bank") və kredit təşkilatlarından ibarətdir. Kredit təşkilatlarına banklar və bank olmayan kredit təşkilatları daxildir. Azərbaycan Respublikası ərazisində bank fəaliyyəti Mərkəzi Bank tərəfindən verilən lisenziya əsasında həyata keçirilir.

Banklar ən azı üç şəxs (fiziki və hüquqi şəxslər) tərəfindən yaradıla bilər və belə müəssisələrin Açıq Səhmdar Cəmiyyəti kimi fəaliyyət göstərməsi tələb olunur.

Bankın nizamnamə kapitalı 25 iyul 2012-ci il tarixində Mərkəzi Bank tərəfindən qəbul edilmiş Kapital Adekvatlığı üzrə Qaydalara ("Qaydalar") müvafiq olaraq 1 yanvar 2014-cü il tarixindən 50 (əlli) milyon manat məbləğində müəyyən edilir.

Azərbaycanda vergiqoyma sistemi

Azərbaycandakı vergi sistemi 3 vergiqoyma rejimindən ibarətdir:

- Vergi məcəlləsi ilə tənzimlənən yerli vergi qoyma rejimi;
- Hasılatın Pay bölgüsü Sazişlərində ("HPBS") müəyyən olunan vergi rejimi;
- Əsas İxrac Boru Kəməri (Bakı-Tbilisi-Ceyhan) və Cənubi Qafqaz (Şahdəniz Qaz) Boru Kəməri kimi Boru Xətt Kəmərləri üzrə 2 Hökumətlərarası Saziş ("BXKHS") ilə müəyyən olunmuş vergi rejimi.

Aşağıda bu vergi qoyma rejimləri ilə tətbiq olunan vergilərin ümumi icmalı verilmişdir.

I. Yerli qanunvericilik əsasında vergi qoyma

Vergi Məcəlləsi Azərbaycanda ümumi vergi qoyma qaydalarını və aşağıdakı vergi növlərini müəyyən edir:

- Mənfəət vergisi
- Əlavə dəyər vergisi ("ƏDV")
- Əmlak vergisi
- Şəxsi gəlir vergisi
- Mədən vergisi
- Torpaq vergisi
- Aksiz vergisi
- Yol vergisi
- Sadələşdirilmiş vergi

1. Mənfəət vergisi

1.1. Vergi yurisdiksiyaları və mənfəət vergisi ödəyiciləri

Azərbaycanda qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxslər adətən rezident hesab olunur və onların xaricdə əldə etdikləri gəlirlər vergiyə cəlb olunur. Xaricdə qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxslər adətən qeyri-rezident hesab olunur və Azərbaycanda əldə etdikləri gəlir üzrə vergiyə cəlb olunurlar.

Azərbaycanda həm rezident, həm də qeyri-rezident müəssisələr mənfəət vergisi ödəyicisidir.

1.2. Rezident müəssisələr üzrə vergi qoyma

Vergitutma bazası

Hüquqi şəxslərin mənfəəti vergiyə cəlb olunur və bu iqtisadi fəaliyyətdən əldə olunan ümumi gəlirdən 20% sabit dərəcə ilə mümkün tutulmalar çıxılmaqla əldə olunan məbləğ kimi müəyyən olunur.

Gəlirdən çıxılan xərclər

Vergi Məcəlləsi iqtisadi fəaliyyət zamanı çəkilmiş bəzi xərclərin belə fəaliyyətdən əldə olunan ümumi gəlirdən çıxılmasına icazə verir. Gəlirin əldə olunduğu fəaliyyətlə bağlı olmayan xərclər, şəxsi xərclər, əyləncə xərcləri (belə əyləncə vergi ödəyicisinin iqtisadi fəaliyyəti hesab olunmayanadək) onun gəlirindən çıxılmazdır. Həmçinin aktivin amortizasiya oluna bilməsinə baxmayaraq əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin alınmasına görə çıxılmalara da yol verilmir. Bununla yanaşı, Vergi Məcəlləsində xüsusi gəlirdən çıxılma halları ilə bağlı qaydalar və məhdudlaşdırıcılar da vardır. İcazə verilən bəzi xüsusi gəlirdən çıxılma halları aşağıdakılardır:

Gəlirdən faizlər üzrə çıxılan məbləğlərin məhdudlaşdırılması, şübhəli və ümitsiz borclar, ehtiyat sığorta fondları, elmi-tədqiqat, layihə-axtarış və təcrübə-konstruktor işləri, əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası üzrə çıxılan məbləğlərin məhdudlaşdırılması, təmirə bağlı xərclərin gəlirdən çıxılması üzrə məhdudlaşdırıcılar, sığorta ödənişləri, Geoloji kəşfiyyat işlərinə və təbii ehtiyatların hasilatına hazırlıq işlərinə çəkilən xərclər.

Faiz xərclərinin çıxılması

Biznes fəaliyyəti zamanı vergi ödəyicisi tərəfindən ödənilən və ya çəkilən istənilən faiz xərcləri adətən gəlirdən çıxılır. Lakin bəzi məhdudlaşdırıcılar mövcuddur. Xaricdən və ya əlaqəli tərəflərdən alınmış kreditlər üzrə faiz məbləği Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının dərc etdiyi banklararası kreditlər üzrə faizlərin orta səviyyəsinin 125 faizdən artıq olmamaqla gəlirdən çıxılır.

Köhnəlmə və amortizasiya ayırmaları

Vergi Məcəlləsi əsas vəsaitlərin amortizasiyası (ayrıca amortizasiya olunan binalar istisna olmaqla) üçün qruplaşdırılmış metodu təklif edir. Hər bir aktivlər qrupu üzrə illik amortizasiya dərəcəsi aşağıdakı kimidir:

- Binalar, tikintilər və qurğular: 7%-dək
- Maşınlar, avadanlıq və hesablama texnikası: 25%-dək
- Nəqliyyat vasitələri: 25%-dək
- Geoloji kəşfiyyat işlərinə və təbii ehtiyatların hasilatına hazırlıq işlərinə çəkilən xərclər: 25%-dək
- Digər əsas vəsaitlər: 20%-dək
- Qeyri-maddi aktivlər
- İstifadə müddəti məlum olmayanlar üçün: 10%-dək

– İstifadə müddəti məlum olanlar üçün: istifadə dövrü üzrə bərabər şəkildə müəyyən edilmiş illik dərəcə

İstismlarla bağlı aktivlərin alınması, inşası və ya təkmilləşdirilməsi üçün ödənilmiş və ya çəkilməmiş hər hansı məbləğ dərhal tutulmamalı, əksinə kapitallaşdırılmalı və dövr üzrə amortizasiya olunmalıdır.

Əsas vəsaitlərin yenidən qiymətləndirməsindən yaranan gəlirlər aktivlərin vergiqoyma məqsədləri üçün dəyərini müəyyən edərkən nəzərə alınmır.

Torpaq, incəsənət əsərləri, nadir tarixi və memarlıq abidələri olan binalar və bu maddə ilə müəyyən edilən köhnəlməyə məruz qalmayan digər aktivlər amortizasiya olunmur.

Təmirə bağlı xərclərin gəlirdən çıxılması

Hər il üçün çıxılan vergi xərclərinin məbləği əvvəlki ilin sonuna əsas vəsaitlərin hər bir qrupu üçün qalıq dəyərini faizi kimi müəyyən olunmuş məbləğlə məhdudlaşır. Həmin faiz dərəcələri aşağıdakı kimidir:

- Binalar, tikintilər, qurğular: qalıq dəyəri 2%
- Maşın, avadanlıq, və hesablama texnikası və nəqliyyat vasitələri: qalıq dəyəri 5%
- Digər əsas vəsaitlər: qalıq dəyəri 3%

Bu hədlərdən artıq çəkilən istənilən xərclər cari ilin sonunda aktivlərin qalıq dəyərini artması hesab olunur. Təmir xərclərinin faktiki məbləği bu hədd ilə müəyyən olunan məbləğdən az olarsa, təmir xərcləri gəlirdən çıxıla bilər. Bu halda, növbəti maliyyə illərində çıxılan təmir xərclərinin maksimum dəyəri cari təmir xərcləri ilə müəyyən olunmuş hədd əsasında hesablanmış məbləğ arasındakı fərq həcmində artır.

Zərərin növbəti dövrlərə keçirilməsi

Vergi məcəlləsi vergi ödəyicilərinə zərərlərin növbəti dövrə keçirilməsinə icazə verir. Zərərlər 5 ilədək davam edən sonrakı dövrə keçirilir və məhdudluq qoyulmadan həmin illərin mənfəəti hesabına kompensasiya edilir.

Vergi uçotu qaydaları

Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulan qaydalara əsasən vergi ödəyicilərindən öz gəlir və xərclərlə bağlı qeydlərinin dəqiq və yenilənmiş vəziyyətdə saxlanması tələb olunur. Vergi ödəyiciləri öz gəlirlərini və xərclərini kassa metodu və ya hesablama metodu ilə uçota ala bilər. Lakin, vergi ödəyicisi həm vergi, həm də mühasibat uçotu məqsədləri üçün eyni metoddan istifadə etməli və vergi ili üzrə bu metodlardan istifadə istifadə uyğunluğunu saxlamalıdır. Vergi ili təqvim ili hesab olunur.

Kassa metodu

Mühasibat uçotunun kassa metodunu istifadə etdikdə vergi ödəyicisindən gəlirin qazanıldığı vaxt deyil, əldə olunduğu zaman tanınması tələb olunur. Xərclər yarandıqları vaxt deyil, ödənişlər edildiyi zaman uçota alınır.

Hesablama metodu

Kassa metodunun əksinə olaraq, mühasibat uçotunun hesablama metodunun ümumi qaydasına əsasən vergi ödəyicisindən gəlirin faktiki əldə olunduğu vaxt deyil, qazanıldığı zaman uçota alınması tələb olunur. Xərclər ödənilməsi vaxt deyil, yarandıqları zaman uçotda tanınır.

Vergi ödənişi və hesabatı

Şirkətlər 20% ilə mənfəət vergisi ödəyir və onlardan keçən ilin vergi öhdəliklərinin 25%-i və ya vergi ödəyicilərinin cari rüb üzrə gəlirlərinin keçən ilin ümumi gəlirinin ölçülmüş vergi əmsalı ilə hasili kimi hesablanmış rüblük avans vergi ödənişlərinin edilməsi tələb olunur. Bu hesablamanı aşağıdakı düstur daha ətraflı şərh edir:

A – Keçən ilin mənfəət vergisi

B – Keçən ilin ümumi gəliri (xərcləri çıxmadan)

C – Cari rübün ümumi gəliri

Avans mənfəət vergisi = C x (A/B)

İllik mənfəət vergisi bəyannaməsi növbəti hesabat ilinin 31 mart tarixindən gec olmayaraq təqdim olunmalıdır.

1.3. Azərbaycanda qeyri-rezidentlərin vergiyə cəlb edilməsi

Qeyri-rezidentlər üzrə vergi yurisdiksiyası

Azərbaycanda daimi nümayəndəlik vasitəsilə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident müəssisə öz mənfəətindən yeni daimi nümayəndəliklə bağlı Azərbaycan mənbəyində əldə etdiyi gəlirdən, Vergi Məcəlləsində əsasən onun əldə edilməsi ilə bağlı xərclər çıxılmaqla vergi ödəyir.

Vergi dərəcəsi 20%-dir. Qeyri-rezident müəssisənin daimi nümayəndəlik ilə bağlı olmayan ümumi gəliri xərclər çıxılmadan ödəniş mənbəyində vergiyə cəlb olunur. Vəsaitləri təchiz etməklə daimi nümayəndəliklə əlaqəli olmayan gəlir əldə edən qeyri-rezident müəssisə təqvim ili ərzində Azərbaycan mənbəyindən əldə olunmuş həmin ümumi gəlirdən vergi ödəyir. Vergilər gəlirin yaranması ilə əlaqəli xərclər çıxıldıqdan ödənilir.

Daimi nümayəndəlik

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən Azərbaycan Respublikasında qeyri-rezident hüquqi şəxsin və ya qeyri-rezident fiziki şəxsin daimi nümayəndəliyi həmin şəxslərin istənilən 12 ay ərzində Azərbaycan Respublikasında üst-üstə 90 gündən az olmayaraq bilavasitə və ya müvəkkil edilmiş şəxs vasitəsilə tam və ya qismən sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirdiyi yerdir.

Vergi Məcəlləsinə əsasən aşağıdakı şərtlərdən hər hansı birinin olması daimi nümayəndəliyi təsdiq edir: İdarəetmə yeri, alt-bölmə, ofis, filial və ya agentlik; tikinti və ya təmir meydançaları; quraşdırma və ya yığıma obyektləri, eləcə də onlarla bağlı nəzarət fəaliyyətləri; təbii resursların hasilatı və istehsalı üçün istifadə olunan platformalar, meydançalar, qazma avadanlığı və ya gəmilər eləcə də onlarla bağlı nəzarət fəaliyyətləri; qeyri-rezident fiziki şəxsin sahibkarlıq fəaliyyəti üçün istifadə etdiyi baza /yer; Məsləhət xidmətlərinin göstərilməsi üçün istifadə olunan yerlər; Azərbaycan Respublikası ərazisində digər sahibkarlıq növlərinin həyata keçirildiyi istənilən iş yerləri; qeyri-rezident müəssisələrin və ya qeyri-rezident fiziki şəxsin Azərbaycan Respublikasındakı daimi nümayəndəliyi funksiyalarını həyata keçirən, onların adından fəaliyyət göstərən, onların adından müqavilələri hazırlamaq və ya bağlamaq səlahiyyətlərinə malik olan və adətən belə səlahiyyətləri həyata keçirən şəxslər; malların istehsal və ya təqdim edildiyi, işlərin görüldüyü və ya xidmətlərin göstərildiyi yer.

Aşağıda göstərilən fəaliyyət növləri müəssisənin Azərbaycandakı daimi nümayəndəliyi vasitəsi ilə həyata keçirilən fəaliyyət sayılır: qeyri-rezident müəssisəsinin özünə məxsus malların və məmulatların müstəsna olaraq saxlanması və ya nümayiş etdirilməsi; qeyri-rezident müəssisəsinin özünə məxsus olan malların və məmulatların ehtiyatlarının digər şəxs tərəfindən emal və sonradan Azərbaycan Respublikasından ixrac edilməsi məqsədi ilə saxlanması; qeyri-rezident müəssisəsinin yalnız özü üçün malların alınması və ya məmulatların istehsal edilməsi; qeyri-rezident müəssisəsinin özü üçün hər hansı digər hazırlıq və ya köməkçi xarakterli fəaliyyət göstərməsi.

Azərbaycan mənbəyində əldə olunan gəlir

Ödəmə mənbəyində tutulan vergi məqsədləri üçün aşağıdakı gəlirlər Azərbaycan mənbəyindən əldə olunmuş gəlirlər hesab olunur:

- Faiz gəliri
- Dividend gəliri
- Royalti gəliri
- İcarə gəliri
- Sığorta gəliri
- Digər gəlirlər
- Mühəndislik, arxitektura və mədəniyyət xidmətlərindən əldə olunan gəlir.

Ödəmə mənbəyində tutulan vergi dərəcələri

Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında beynəlxalq müqavilələrdə başqa şərtlər müəyyən olunmazsa, Azərbaycan mənbəyindən əldə olunan və qeyri-rezidentlərə ödənilməli olan bu gəlirlərə aşağıdakı ödəmə mənbəyində tutulan vergi dərəcələri bu şərtlə şamil olunur ki, belə gəlir qeyri-rezidentin Azərbaycandakı nümayəndəliyinə aid olmasın.

Azərbaycan mənbəyindən gəlirlər	Vergi dərəcəsi
Dividendlər	10%
Faiz	10%
Daxili kommunikasiya və nəqliyyat xidmətləri	6%
Royaltilər	14%
İdarəetmə haqları	10%
Maliyyə lizinqi üzrə faiz	10%
Riskdən sığortalanma və təkrarsığorta haqları	4%
İşlərin görülməsindən və xidmətlərin göstərilməsindən əldə olunan gəlir	10%

Azərbaycan mənbəyindən
əldə olunan digər gəlir maddələri 10%

1.4. Vergidən azadolmalar

Vergi Məcəlləsində mənfəət vergisindən aşağıdakı azadolmalar nəzərdə tutulmuşdur: xeyriyyə təşkilatlarının gəliri, — sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirdən başqa; qeyri-kommersiya təşkilatlarının aldıkları əvəzsiz köçürmələr, üzvlük haqları və ianələr; beynəlxalq, dövlətlərarası və hökumətlərarası təşkilatların gəlirləri — sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirdən başqa və digər analoji fəaliyyətlərdən əldə olunan gəlirlər.

Həmçinin Vergi Məcəlləsi sənaye parklarında fəaliyyət göstərən müəssisələri vergidən azad edir. Bundan başqa, sənaye parklarını idarə edən müəssisələrin mənfəətinin belə parkların infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş hissəsi mənfəət vergisindən azaddır.

1.5. Xarici əməliyyatların vergiyə cəlb olunması

Xarici əməliyyatlar

Azərbaycandakı rezident müəssisələrin xaricdə əldə olunan gəlirləri vergiyə cəlb olunduğundan və belə ölkələrdə aparılan biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar və ya belə mənbələrdə əldə olunan gəlirlər həmin xarici ölkələr tərəfindən vergiyə cəlb olunduğundan, eyni gəlir ikiqat vergilənməyə məruz qalır. Yerli vergi qanunvericiliyi nöqtəyi-nəzərdən Azərbaycandan kənarında ödənilən gəlir və ya mənfəət vergisi Azərbaycanda vergi ödənişi zamanı kreditləşdirilir. Xaricdə ödənilən artıq vergi məbləği nə rezident vergi ödəyicilərinin Azərbaycan mənbəyindəki hər hansı gəlir üzrə vergi öhdəliklərinə qarşı əvəzləşdirilə, nə də gələcək və ya keçmiş dövrlərə keçirilə bilər.

Azərbaycanda ikiqat vergilənmədən azadolma

Azərbaycan 46 ölkə ilə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında beynəlxalq müqavilələrə tərəf çıxmışdır ki, bu da ümumilikdə İƏİT-nin Mənfəət Vergisi Konvensiyası Modelinə uyğundur. Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyində Azərbaycanla digər ölkələr arasında imzalanmış ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında beynəlxalq müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq qeyri-rezidentlərə edilən ödənişlərdən tutulmuş verginin qaytarılması qaydaları müəyyən olunmuşdur. Vergi ödəyiciləri ilk öncə vergini tutub büdcəyə ödəmədən ikiqat vergitutma müqavilələrinin şərtlərindən faydalana bilməzlər.

Lakin, ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında beynəlxalq müqavilələrlə bağlı yeni qaydalara uyğun olaraq, əgər qeyri-rezident dividendlər, royaltilər və onun tərəfindən əldə olunmuş faiz daxil olmaqla Azərbaycandakı mənbədən əldə olunan gəlirlərin vergidən azad olunması və ya onlarla bağlı vergitutmanın məhdudlaşdırılması üçün müraciət edərsə, bu halda qeyri-rezident əvvəlcədən bu imtiyazlardan faydalanmaq hüququna malikdir.

Resipiyent ölkə	Dividendlər	Faiz	Royaltilər
1 Avstriya	5% -10%-15%	10%	5%-10%
2 Belorusiya	15%	10%	10%
3 Belçika	5%-15%	10%	5%-10%
4 Bosniya və Hersoqovina	10%	10%	10%
5 Bolqarıstan	8%	7%	5%-10%
6 Kanada	10%-15%	10%	5%-10%
7 Çin	10%	10%	10%
8 Xorvatiya	5%-10%	10%	10%
9 Çexiya Respublikası	8%	10%	10%
10 Estoniya	5%-10%	10%	10%
11 Finlandiya	5%-10%	10%	5%-10%
12 Fransa	10%	10%	5%-10%
13 Gürcüstan	10%	10%	10%
14 Almaniya	5%-15%	10%	5%-10%
15 Yunanıstan	8%	8%	8%
16 Macarıstan	8%	8%	8%
17 İran	10%	10%	10%
18 İtaliya	10%	10%	5%
19 Yaponiya	15%	10%	0%-10%

20 Qazaxıstan	10%	10%	10%
21 Koreya Respublikası	7%	10%	5%-10%
22 Latviya	5%-10%	10%	5%-10%
23 Litva	5%-10%	10%	10%
24 Lüksemburq	5%-10%	10%	5%-10%
25 Makedoniya	8%	8%	8%
26 Moldova	8%-15%	10%	10%
27 Hollandiya	5%-10%	10%	5%-10%
28 Norveç	10%-15%	10%	10%
29 Polşa	10%	10%	10%
30 Qatar	7%	7%	5%
31 Rumıniya	5%-10%	8%	10%
32 Rusiya	10%	10%	10%
33 Serbiya	10%	10%	10%
34 Sloveniya	8%	8%	5%-10%
35 İsveçrə	5%-15%	10%	5%-10%
36 Tacikistan	10%	10%	10%
37 Türkiyə	12%	10%	10%
38 Böyük Britaniya	15%	10%	5%-10%
39 Ukrayna	10%	10%	10%
40 Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	5%-10%	7%	5%-10%
41 Özbəkistan	10%	10%	10%
42 İordaniya	8%	8%	10%
43 Monteneqro	10%	10%	10%
44 Küveyt	5%-10%	7%	10%
45 Pakistan	10%	10%	10%
46 İspaniya	5%-10%	8%	5%-10%

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən qeyri-rezidentlər daimi nümayəndəlik yaratmadan dividendlər, faiz və royalti gəliri ilə bağlı əvvəlcədən azadolma və ya güzəştli vergi dərəcəsinin tətbiqi üçün müraciət edə bilirlər.

Bu məqsədlə qeyri-rezident həmin ölkədə rezidentlik statusunu təsdiq etmək üçün öz yaşadığı ölkənin vergi orqanlarına DTA-03 formasını hazırlamalı və təqdim etməlidir.

Həmin vergi orqanları tərəfindən möhürlənmiş bu forma, gəlirin qeyri-rezidentə ödənilməli olduğunu təsdiq edən müqavilənin surətləri və digər aidiyyəti sənədlər təsdiq üçün Azərbaycan Respublikasının vergi orqanlarına təqdim olunmalıdır.

Həmçinin qaydalar Azərbaycanda daimi nümayəndəlik yaratmadan fəaliyyət göstərən qeyri-rezidentlərə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında müvafiq beynəlxalq müqavilələrin müddəaları əsasında vergi qaytarılmasını tətbiq etmək imkanı verir.

Bunun üçün qeyri-rezident DTA-06 formasını doldurmalı və ödəniş alanın qeydiyyatda olduğu vergi departamentinə təqdim etməlidir. Vergi ərizə təqdim olunduqdan sonra 45 gün ərzində qaytarılmalıdır.

2. ƏDV

2.1. ƏDV anlayışı

Azərbaycanın Verginin Məcəlləsinə əsasən ƏDV anlayışı əksər Avropa ölkələrində istifadə olunan prinsiplərə uyğundur. Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən, ƏDV ödəyiciləri ƏDV-nin alışı zamanı ödənilmiş ƏDV-nin malların və ya xidmətlərin satışı üzrə yaranan ƏDV-dən artıq olduğu halda belə həmin ƏDV-ni qaytarmaq hüququna malikdirlər.

2.2. ƏDV ödəyiciləri

Fiziki şəxslər və ya ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi 120.000 (152,983 ABŞ dolları) manatdan artıq olan hüquqi şəxslər ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyata dair ərizə verməyə borcludur

Vergiye cəlb olunan əməliyyatın ümumi dəyəri 120.000 manatdan artıq olduqda, vergi ödəyiciləri ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatdan keçməlidirlər. Vergi Məcəlləsi ƏDV məqsədləri üçün könüllü qeydiyyata icazə verir.

Qeydiyyatdan keçmiş lakin satış üzrə vergiyə cəlb olunan ümumi gəliri 12 aylıq dövr üzrə 60,000 AZN-dən (təxminən 76,492 ABŞ dolları) çox olmayan vergi ödəyiciləri Vergi Məcəlləsindəki bəzi istisnalar nəzərə alınmaqla ƏDV məqsədləri üçün öz qeydiyyatlarını ləğv etmək məqsədilə müraciət edə bilərlər.

2.3. Vergitutmanın obyektləri

Vergi Məcəlləsinə əsasən, malların təchizatı/xidmətlərin göstərilməsi və malların idxalı ƏDV-yə cəlb olunur. Vergiyə cəlb olunan əməliyyatlara Azərbaycandan kənarada göstərilən xidmətlər və ya tamamlanmış işlər daxil deyildir.

2.4. ƏDV dərəcəsi

Cari ƏDV dərəcəsi 18%-dir.

2.5. ƏDV hesab-faktura

Vergiyə cəlb olunan əməliyyatlar aparan istənilən ƏDV ödəyicisindən malları və ya xidmətləri qəbul edən şəxsə vergi hesab fakturanı təqdim etmək tələb olunur. Vergi ödəyicisi malları/xidmətləri/işi qəbul tərəfə vergi hesab fakturanı belə xidmətlərin çatdırılması zamanı və ya çatdırılma tarixindən 5 gün ərzində hazırlamalı və təqdim etməlidir.

ƏDV hesab fakturalar elektron formada buraxılır. Elektron hesab fakturalar Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən qeydiyyata alınır və idarə olunur.

2.6. ƏDV öhdəliyinin tanınma vaxtı

Satış üzrə ƏDV ödəniş təchizat tarixindən 30 gün müddətində yerinə yetirildikdə ödəniş zamanı tanınmalıdır. Əgər ödəniş 30 gün müddətində alınmazsa ƏDV müvafiq hesab fakturanın təqdim olunma tarixində təchizat tarixindən etibarən 5 gün müddətində icra olunmaq şərtilə uçotda əks etdirilməlidir. Əgər ödəniş 30 gün müddətində alınmazsa və ƏDV hesab faktura təchizat tarixindən etibarən 5 gün müddətində təqdim olunmazsa, satış üzrə ƏDV öhdəliyinin tanınma tarixi malların və ya xidmətlərin faktiki olaraq yerinə yetirildiyi tarix hesab olunacaq.

Əgər ödəniş malların və ya xidmətlərin təqdim olunmasından əvvəl edilərsə, ƏDV hesab faktura təchizat tarixindən etibarən 5 gün müddətində təqdim olunmadığı təqdirdə ƏDV öhdəliyi ödəniş vaxtı tanınmalıdır.

2.7. ƏDV üzrə idarəetmə

İdarəetmə

Yerli malların tədarükü və ya xidmətlərin idxalı ilə bağlı ƏDV vergi orqanları tərəfindən, malların idxalı üzrə ƏDV isə gömrük orqanları tərəfindən idarə olunur.

Ödəniş və hesabat

Qeydiyyatdan keçmiş ƏDV ödəyiciləri satış üzrə ƏDV öhdəliyini alış üzrə ƏDV krediti məbləğində azaltmaqla müəyyən etməlidirlər.

1 yanvar 2008-ci il tarixdən etibarən, bütün alış üzrə ƏDV-lər dövlət tərəfindən idarə olunan virtual hesablar kimi ƏDV depozit hesabı vasitəsilə ödənilməlidir

Rəsmi mənbələrə əsasən ƏDV depozit hesablarının tətbiqinin məqsədi ƏDV ilə saxtakarlığa qarşı mübarizə aparmaqdır. Qaydalara əsasən hər biri ƏDV-nin ödəyicisinin ƏDV alt-hesabı olmalıdır. ƏDV alt hesabının ƏDV depozit hesabının bir hissəsidir. Yalnız təchizatçının ƏDV depozit hesabına ödənilmiş alış üzrə ƏDV-nin qaytarılması mümkündür. Qeydiyyatdan keçmiş ƏDV ödəyicilərindən ƏDV bəyannamələrini təqdim etmək və ƏDV-ni növbəti ayın 20-sindən gec olmayaraq aylıq əsasda ödəmək tələb olunur.

2.8. ƏDV-nin qaytarılması

ƏDV üçün hesabat dövrü təqvim ayı hesab olunur. Vergi Məcəlləsinə əsasən cari ayda vergi ödəyicisinin satış üzrə ƏDV-sinə qarşı əvəzləşdirildikdən sonra qalan alış üzrə ƏDV məbləği avtomatik olaraq növbəti 3 aya keçirilir və həmin dövrdə yaranan ƏDV öhdəliyinə qarşı əvəzləşdirilir.

Vergi ödəyiciləri ƏDV üzrə debitor borcları digər vergilər üzrə öhdəliklərə, gecikdirilmiş ödənişlər üçün hesablanmış faizlərə, maliyyə sanksiyalarına və inzibati cərimələrə qarşı əvəzləşdirmək hüququna malikdir. Həmçinin vergi ödəyiciləri digər vergi öhdəliklərini ödəmək üçün səlahiyyətli orqanlardan qaytarılmış ƏDV-ni köçürməyi tələb edə bilərlər.

Əgər 3 aydan sonra alış üzrə ƏDV tam əvəzləşdirilməzsə, qalan məbləğ vergi ödəyicisi tərəfindən vergi idarələrinə müraciət təqdim olunduqdan sonra 45 gün müddətində ona qaytarılmalıdır.

Əgər 45 gün ərzində vergi ödəyicisinə ödənilməli məbləğ qaytarılmazsa vergi orqanları tərəfindən gecikdirilən hər gün üçün 0.1 ödəniləcək. Lakin, Azərbaycanda hər hansı vergi ödəyicisinə verginin qaytarılmasında gecikmələrə görə belə kompensasiyanın ödənilməsi halı ilə qarşılaşmamışdır.

Vergi ödəyiciləri alış üzrə ƏDV-ni ödəniş vaxtından sonra 3 il müddətində geri qaytara bilərlər. Vergi ödəyiciləri artıq ödənilmiş vergi məbləğlərini vergi hesabatı dövrü bitdikdən sonra 5 il müddətində geri tələb edə bilərlər.

Yadda saxlamaq lazımdır ki, Azərbaycanda ƏDV-nin qaytarılması prosesi çox çətinidir. Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi və Maliyyə Nazirliyi vergi ödəyicilərindən alınmış ƏDV vergisinin qaytarılması ərizələrini həmişə çətinliklə təsdiq edirlər.

3. Əmlak vergisi

3.1. Fiziki şəxslərin əmlak vergisi

Əmlak vergisi ödəyiciləri binalar və onların hissələrinə, habelə hava və su nəqliyyatına sahib olan rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslərdir. Fiziki şəxslər əmlak vergisini aşağıdakı qaydada və dərəcələrlə ödəyirlər:

Onların xüsusi mülkiyyətində olan binaların inventarlaşdırılmış dəyərindən:

• Əgər mülkiyyətin dəyəri 5,000 AZN-dən (təxminən 6,374 ABŞ dolları) çox deyilsə bu vergi hesablanmır. Bu vergiyə cəlb olunmayan həddi aşan məbləğdən 0.1% tutulur.

Su və hava nəqliyyatı vasitələri:

- su nəqliyyatı vasitəsinin mühərrikinin 1 kub santimetri üçün 0,02 manat (təxminən 0.03 ABŞ dolları);
- hava nəqliyyatı vasitəsinin mühərrikinin 1 kub santimetri üçün 0,02 manat (təxminən 0.03 ABŞ dolları).
- mühərriki olmayan su və hava nəqliyyatı vasitələri üçün - onların bazar qiymətinin 1 faizi

3.2. Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi

Hüquqi şəxslərlə bağlı vergiyə cəlb olunan obyektlərə aşağıdakılar daxildir:

- Müəssisənin balans hesabatındakı əsas vəsaitlərin orta illik dəyəri
- Azərbaycanda daimi nümayəndəlik vasitəsilə biznes fəaliyyəti aparan qeyri-rezident müəssisələr üçün, daimi nümayəndəliklə bağlı əsas vəsaitlərin yalnız orta illik dəyəri

Müəssisələr hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna öz əmlakının (nəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) qalıq dəyərini əlavə etməklə və alınan nəticəni ikiye bölməklə müəyyən olunmuş əsas vəsaitlərin orta illik qalıq dəyərinin 1%-i dərəcəsində vergi ödəyirlər. Əmlak vergisi üzrə rüblük avans ödənişləri əvvəlki ilin əmlak vergisinin 20%-nə bərabər məbləğdə olmaqla hər rübün ikinci ayının 15-ci günündən gec olmayaraq yerinə yetirilməlidir. İllik əmlak vergisi bəyannaməsi növbəti hesabat ilinin 31 mart tarixindən gec olmayaraq təqdim olunmalıdır.

4. Şəxsi gəlir vergisi

4.1. Vergi rezidentliyi

Təqvim ili ərzində Azərbaycan Respublikasında ümumilikdə 182 gündən artıq müddətdə qalan və ya daimi yaşayış yeri, həyati mənafeələrinin mərkəzi və adətən yaşadığı yer, vətəndaşlığı Azərbaycan Respublikası olan fiziki şəxslər Azərbaycan Respublikasının vergi rezidentləri hesab olunur.

4.2. Vergiyə cəlb olunan gəlir və azadolmalar

Azərbaycan Respublikası rezidentləri qanuni tutulmalar çıxılmaqla, əldə edilməsindən və ya ödənilməsindən asılı olmayaraq, vergi ili ərzində bütün mənbələr (Azərbaycan və qeyri-Azərbaycan) üzrə ümumi gəlir kimi müəyyən olunan gəlirə görə vergiyə cəlb olunurlar. Qeyri-rezidentlər yalnız Azərbaycan mənbəyindən gəlir üzrə Azərbaycan Respublikasında tətbiq edilən gəlir vergisinə cəlb olunurlar.

Şəxsi gəlir vergisi üçün vergitutma bazası vergi ili üzrə ümumi gəlir ilə bu dövr üzrə Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulan xərclər (tutulmalar) arasındakı fərq kimi müəyyən edilir.

Maddi yardım daxil olmaqla faktiki şəkildə işçiyə edilən ödənişlərin bütün formaları və işçilərin adından həyata keçirilən ödənişlər vergiyə cəlb olunur. Sənaye parklarında çalışan fərdi sahibkarların gəliri vergidən azaddır.

4.3. Vergi dərəcələri

Vergi rezidentlərinin beynəlxalq mənbələrdən gəliri və qeyri-rezidentlərin Azərbaycan mənbəyindən gəliri (əmək haqqı üzrə gəlir) aşağıdakı marjinal gəlir vergisi dərəcələri ilə vergiyə cəlb olunur:

Yerli qanunvericiliyə əsaslanan vergitutma

Aylıq vergiyə cəlb olunan gəlir	Vergi dərəcələri
---------------------------------	------------------

2,500 AZN-dək	14%
2,500 AZN-dən artıq	350 AZN + 2,500 AZN-dən artıq məbləğin 25%-i

* 250 AZN-dən az əmək haqqının 136 AZN hissəsi vergiyə cəlb edilmir

Aylıq vergiyə cəlb olunan gəlir	Vergi dərəcələri
30,000 AZN-dək	14%
30,000 AZN-dən artıq	4,200 + 30,000 AZN-dən artıq məbləğin 25%-i

* 3,000 AZN-dən az illik gəlirin 1632 AZN məbləği vergiyə cəlb olunmur

** 1 ABŞ dolları = 17.01.2014-cü il tarixinə 0.7844 AZN

Eyni zamanda sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan bütün fiziki şəxslər 20% sabit dərəcə ilə vergiyə cəlb olunurlar.

4.4. Şəxsi gəlir vergisinin ödənilməsi və hesabı

İşəgötürən işçinin əmək haqqından ödəmə mənbəyində vergi tutur. Tutulan vergilər işəgötürən tərəfindən növbəti ayın 20-ci gününə qədər büdcəyə köçürülməlidir.

1 yanvar 2010-cu il tarixindən etibarən ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatda alınmış hüquqi şəxslər və sahibkarlar, yaxud fiziki şəxslərə əmək haqqı ödəyən sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri növbəti hesabat ilinin 31 yanvar tarixinə qədər vergi bəyannamələrini vergi orqanlarına təqdim etməlidir.

ƏDV və ya sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri olmayan işəgötürənlər hər təqvim hesabat rübü bitdikdən sonra 20 gündən gec olmayaraq vergi bəyannamələrini təqdim etməlidirlər.

4.5. Vergi bəyannaməsinin təqdimatı

Rezidentlər və qeyri-rezidentlər növbəti vergi ilinin 31 mart tarixindən gec olmayaraq gəlir vergisi bəyannamələrini hazırlayaraq təqdim etməlidirlər.

5. Sosial sığorta

Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə əsasən sosial sığorta haqları həm Azərbaycan Respublikası vətəndaşları, həm də xarici vətəndaşlar tərəfindən ödənilir.

İşəgötürənlər sosial sığorta haqlarının işçinin ümumi gəlirinin 22%-i həcmində, işçinin sosial sığorta haqqında payı qismində isə onun ümumi gəlirindən 3% tutaraq müvafiq orqana ödəmək üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Həmçinin, işəgötürənlər yerli əmək haqqı cədvəlinə daxil edilmiş yerli və xarici işçilər üçün hesablanaraq ödənilmiş sosial sığorta haqları ilə bağlı sosial müdafiə fonduna hesabat rübündən sonra növbəti ayın 20-ci gününə qədər rüblük hesabatların təqdim olunması üçün məsuliyyət daşıyırlar.

17 iyul 1998-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında sosial müdafiə sahəsində əməkdaşlıq haqqında saziş imzalandı. Sazişin 7.1 maddəsinə görə, 24 aydan az müddətdə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən türk şirkətlərində çalışan Türkiyə Respublikası vətəndaşları Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan sosial sığorta haqlarından azaddırlar. Bununla belə, sazişin 7.5 maddəsində qeyd olunur ki, bu azadolma hər hansı türk şirkətinin Azərbaycandakı bölməsində və ya daimi nümayəndəliyində çalışan Türkiyə Respublikası vətəndaşlarına şamil edilmir.

6. Mədən vergisi

Azərbaycan Respublikasında və Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub sektorunda faydalı qazıntıların hasilatı ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslər 3%-26% dərəcə ilə mədən vergisinə cəlb edirlər. Hesabat ayı üzrə mədən vergisi faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-ci gününə qədər ödənilir. Mədən vergisi mənfəət vergisi məqsədləri üçün tutulur. Bu verginin ödəyiciləri hər ay hesabat ayından sonrakı ayın 20-ci günündən gec olmayaraq vergi bəyannamələrini təqdim etməlidirlər.

7. Torpaq vergisi

Torpaq vergisi torpaq mülkiyyətçilərindən və istifadəçilərindən tutulur. Verginin məbləği isə torpağın istifadə məqsədindən və yerindən asılı olaraq müəyyən edilir. Məsələn, Bakıda sənaye məqsədli torpaqlar üzrə vergi məbləği hər 100 kvadrat metrə görə 10 manatdır (təxminən 12.7 ABŞ dolları).

Müəssisələr torpaq vergisini illik əsasda torpağın ümumi sahəsinə və vergi dərəcəsinə görə hesablayır və hesablamaları hər il may ayının 15-ci gününə qədər vergi orqanlarına təqdim edir.

Torpaq vergisi ildə iki dəfə avqust və noyabr aylarının 15-ci günündən gec olmayaraq bərabər məbləğlərlə ödənilir.

8. Aksiz vergisi

Azərbaycanda aksizli mallar istehsal edən və ya aksizli mallar idxal edən fiziki və hüquqi şəxslər aksiz vergisinin ödəyiciləridir.

Tütün məhsulları, spirtli içkilər və neft məhsulları sabit dərəcələrlə aksiz vergisinə cəlb olunur. Məs., Azərbaycanda istehsal edilən spirtli içkinin hər litrinə görə 0.8 manat (təxminən 1 ABŞ dolları) və ya siqaretlərin satış qiymətinin 12.5%-i.

Minik avtomobillərinin, istirahət və idman üçün yaxtalar mühərriklərinin həcmindən asılı olaraq müxtəlif dərəcələrlə aksiz vergisinə cəlb edirlər.

Aksizli malların ixracı 0% dərəcə ilə vergiyə cəlb edilir.

9. Yol vergisi

Yol vergisi qeyri-rezident müəssisələr və Azərbaycan Respublikası ərazisinə daxil olan fiziki şəxslər, eləcə də Azərbaycan Respublikası ərazisində nəqliyyat vasitələrinin sahibkarları və istifadəçiləri tərəfindən ödənilir.

Qeyri-rezident müəssisələr və Azərbaycan Respublikası ərazisinə daxil olan fiziki şəxslər tərəfindən ödənilməli vergi nəqliyyat vasitəsinin növündən, Azərbaycan Respublikası ərazisində qət edilmiş məsafədən və ölkə ərazisində sərf edilmiş vaxtın ölçüsündən asılı olaraq gömrük orqanları tərəfindən toplanır.

Azərbaycan Respublikası ərazisində nəqliyyat vasitələrinin sahibkarları və istifadəçilərinə tətbiq edilən vergi məbləği aşağıdakı dərəcələrlə illik əsasda ödənilir:

- Mühərrikinin həcmi 2000 kub santimetrədək olan minik avtomobilləri, avtobuslar və digər nəqliyyat vasitələri üçün 20 manat
- Mühərrikinin həcmi 2000 kub santimetrdən 3000 kub santimetrədək olan minik avtomobilləri, avtobuslar və digər nəqliyyat vasitələri üçün 20 manat + mühərrikin həcminin 2000 kub santimetrdən çox olan hissəsinin hər kub santimetrinə görə — 0,02 manat
- Mühərrikinin həcmi 3000 kub santimetrdən 4000 kub santimetrədək olan minik avtomobilləri, avtobuslar və digər nəqliyyat vasitələri üçün 40 manat + mühərrikin həcminin 3000 kub santimetrdən çox olan hissəsinin hər kub santimetrinə görə — 0,03 manat
- Mühərrikinin həcmi 4000 kub santimetrdən 5000 kub santimetrədək olan minik avtomobilləri, avtobuslar və digər nəqliyyat vasitələri üçün 70 manat + mühərrikin həcminin 4000 kub santimetrdən çox olan hissəsinin hər kub santimetrinə görə — 0,04 manat
- Mühərrikinin həcmi 5000 kub santimetrdən çox olan minik avtomobilləri, avtobuslar və digər nəqliyyat vasitələri üçün 110 manat + mühərrikin həcminin 5000 kub santimetrdən çox olan hissəsinin hər kub santimetrinə görə — 0,05 manat

10. Sadələşdirilmiş vergi

ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyatda alınmamış sahibkarlıq fəaliyyəti məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslər sadələşdirilmiş vergi ödəyə bilirlər. Lakin aşağıda göstərilən müəssisələr belə hüquqa malik deyillər:

- Aksizli malların istehsalçıları
- Kredit və sığorta təşkilatları, investisiya fondları, qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçıları
- Qeyri-hökumət pensiya fondları
- Əmlakın icarəsindən və ya royaltidən gəlir əldə edənlər
- Mükiyyətində olan əsas vəsaitlərin ilin əvvəlinə qalığı dəyəri 1,000,000 manatdan (təxminən 1,274,860 ABŞ dolları) artıq olanlar

Sadələşdirilmiş vergi malların təqdim edilməsindən, işlərin görülməsindən, xidmətlərin göstərilməsindən və satışdankənar gəlirdən aşağıdakı dərəcələrlə hesablanır:

- Bakı şəhəri – 4%
- Digər bölgələr – 2%
- İdman-mərc oyunlarının operatorlarının gəliri – 6%
- İdman-mərc oyunlarının satıcısının gəliri – 4%

Yaşayış binalarının tikintisi ilə məşğul olan, eləcə də nəqliyyat xidmətləri (beynəlxalq daşıma istisna olmaqla) göstərən şəxslər sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləridir. Nəqliyyat xidmətləri göstərən sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri üçün dərəcələr oturmaqların sayından, avtonəqliyyat vasitələrinin növündən və tonnajdan asılı olaraq dəyişir və hər ay üzrə 1 manat (təxminən 1.27 ABŞ dolları) - 9 manat (təxminən 11.47 ABŞ dolları) arasında və daha artıq məbləğdə olur.

Mənzil tikintisi üzrə sadələşdirilmiş vergi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin zonalar üzrə müəyyən etdiyi dərəcələr əsasında binanın hər kvadrat metrinə görə 10 manat (təxminən 12.75 ABŞ dolları) həcmində hesablanır. Zonalara görə ümumi dərəcələr 0.5 - 5.0 arasında dəyişir. Sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri belə vergi ödənişlərini həyata keçirmək və təqvim üzrə hər hesabat rübündən sonrakı ayın 20-ci günündən gec olmayaraq vergi bəyannamələrini təqdim etmək öhdəliyi daşıyırlar.

HPBS-nin tərəfləri Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Hökuməti və tanınmış müxtəlif xarici neft və qaz şirkətlərinin təmsil olunan podratçılardır.

II. HPBS üzrə vergiyə cəlb olunma

Hazırda Azərbaycanda 20-dən artıq HPBS imzalanaraq təsdiqlənmişdir. HPBS-lərə müəyyən vergiqoyma qaydalarını tənzimləyən müddəalar daxildir. Bundan başqa, HPBS üzrə vergi protokollarında müfəssəl şəkildə vergiqoyma prosedurları müəyyən edilmişdir. HPBS-lərdə müvafiq işlərin icra edən və ya xidmətləri göstərən xarici subpodratçıların vergiyə cəlb olunması ilə bağlı şərtlər irəli sürülmüşdür.

1. Mənfəət vergisi

HPBS-lərə görə, Azərbaycanda neft əməliyyatları üzrə biznes fəaliyyətini həyata keçirən podratçılar mənfəət vergisi ödəməlidir: razılaşdırılan vergi dərəcəsi 25%-30% arasında dəyişə bilər. Podratçılar müvafiq audit hesabatı ilə bərabər, hər təqvim ili üzrə maliyyə hesabatlarını və mənfəət vergisi bəyannamələrini (xüsusi olaraq ABŞ dolları ilə hazırlanmış) HPBS-də müəyyən olunmuş tarixlərə qədər vergi orqanlarına təqdim etməlidirlər.

2. ƏDV

Podratçılar və xarici subpodratçılar müvafiq sektorda fəaliyyətləri ilə bağlı 0% dərəcə ilə ƏDV-dən azadırlar. Bu fəaliyyətə aşağıdakılar daxildir:

- Onlara və ya onlar tərəfindən təmin edilən mallar, iş və xidmətlər
- Neft ixracı
- Malların, işin və xidmətlərin idxalı və əldə edilməsi

ƏDV-dən azadolma statusunu təsdiqləmək üçün podratçılar və xarici subpodratçılar ƏDV-dən azadolma haqqında şəhadətnamə əldə etməlidirlər. Bu şəhadətnamə Vergilər Nazirliyi tərəfindən verilir.

Qeyd edək ki, ƏDV-dən azadolma haqqında şəhadətnamə Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatda alınmış podratçılar və xarici subpodratçılar üçün verilir.

3. Ödəmə mənbəyində tutulan vergi

Xarici subpodratçılardan mənfəət vergisi deyil, 5%-8% dərəcə ilə və Azərbaycan Respublikasında təmin edilmiş iş və ya xidmətlərə görə əldə edilmiş ümumi ödənişlərdən hesablanaraq ödəmə mənbəyində vergi tutulur. HPBS-ə əsasən hər hansı xarici subpodratçı Azərbaycan Respublikasından kənar təsis edilmiş və birbaşa və ya dolayısı ilə HPBS-ə tərəf olan podratçı üçün mal, iş və ya xidmətlər təmin edən hüquqi şəxsdir.

Gəlir vergisi xarici subpodratçıya ödəniş edən hər hansı tərəf vasitəsilə tutularaq Azərbaycan Respublikası büdcəsinə köçürülməlidir. Bu, xarici subpodratçının yeganə mənfəət vergisi öhdəliyidir.

4. İşçilərin vergiyə cəlb olunması

Yerli işçilərin şəxsi gəlir vergisi yerli vergi qanunvericiliyinə əsasən hesablanır. Xarici vergi rezidenti olan işçilərin şəxsi gəlir vergisi yalnız onların Azərbaycan Respublikasındakı fəaliyyətinin birbaşa nəticəsi kimi əldə etdikləri gəlir əsasında hesablanır. Vergi rezidenti olmayan xarici işçilər Azərbaycanda tətbiq edilən şəxsi gəlir vergisi ödəməməlidir.

4.1. Vergi rezidentliyi

HPBS-ə əsasən vergi rezidentliyinə dair üç qayda vardır:

- Adi biznes məqsədləri üçün Azərbaycanda olan xarici subpodratçının əcnəbi işçisi bir təqvim ili üzrə ardıcıl olaraq 30 gün müddətində Azərbaycan Respublikasında qaldıqda vergi rezidenti hesab edilir.
- Bir təqvim ili üzrə ardıcıl olaraq 30 gündən az, ümumilikdə isə 90 gündən artıq müddətdə Azərbaycan Respublikasında qalan fiziki şəxslər vergi rezidenti hesab edilir və 90-cı gündən sonra əldə edilən gəlir vergiyə cəlb olunur.

- Əvəzlənmə metodu ilə çalışan və əsas iş yeri Azərbaycan Respublikası olan xarici işçilər bir təqvim ili üzrə ümumilikdə 90 gündən artıq müddətdə Azərbaycan Respublikasında qaldıqda vergi rezidenti hesab edilir və Azərbaycanda qaldıqları ilk gündən vergiyə cəlb olunurlar.

4.2. Vergiyə cəlb olunan gəlir

məvacib, əmək haqqı, bonuslar, şəxsi səyahət xərcləri, əcnəbilərin ailə üzvləri üçün təhsil xərcləri və s. daxil olmaqla Azərbaycan Respublikasındakı xarici işçilərə edilən demək olar bütün ödəmələr vergi tutulan gəlir hesab olunur.

4.3. Vergi dərəcələri

Şəxsi gəlir vergisi üçün vergi dərəcələri əvvəldə qeyd edilmiş yerli qanunvericiliyə əsaslanan eyni dərəcələrdir.

4.4. Şəxsi gəlir vergisinin tutulması

Hər bir işəgötürən yerli və xarici işçilərə edilən ödəmələrdən şəxsi gəlir vergisi tuta bilər. Xarici işçilər ödənilmiş gəlir vergisi məbləği üzrə vergi orqanlarından müvafiq qəbz əldə etməlidir.

4.5. Vergi hesabatı

İşəgötürənlər vergi rezidenti olan yerli və xarici işçilərlə bağlı Azərbaycanda tətbiq olunan şəxsi gəlir vergisi ödənişləri barədə Vergilər Nazirliyinə hesabat təqdim etmək öhdəliyi daşıyırlar.

4.6. Sosial sığorta

HPBS üzrə neft sektorunda fəaliyyət göstərən şirkətlərdə çalışan bütün xarici işçilər icbari sosial sığortadan azaddırlar.

İşəgötürənlərdən Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna işçilərin ümumi gəliri üzrə 22% dərəcə ilə sosial sığorta haqqını köçürmək tələb olunur. Bundan əlavə, işəgötürənlər öz işçilərinin gəlirindən 3% tutaraq həmin fonda sosial sığorta haqqı köçürməlidirlər.

4.7. HPBS üzrə gömrük rüsumları

HPBS üzrə edilən bütün idxallar gömrük rüsumlarından və ƏDV-dən azaddır.

Podratçılar və xarici subpodratçılar idxal/ ixrac rüsumlarından azadolma haqqında şəhadətnamə əldə edə bilərlər. Şəhadətnamələr Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən verilir. Qeyd edək ki, idxal və ixrac üzrə azadolma şəhadətnaməsi yalnız Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş podratçılara və xarici subpodratçılara verilir.

HPBS əsasında mal idxal edən podratçı və ya xarici subpodratçı idxal prosesi zamanı ƏDV, eləcə də idxal və ixrac üzrə azadolma şəhadətnamələrinin surətlərini gömrük orqanlarında təqdim etməlidirlər.

III. BXKHS üzrə vergiyə cəlb olunma

1. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi 27% sabit dərəcə ilə BXKHS-ə tərəf olan hər bir iştirakçının layihə fəaliyyəti üzrə əldə etdiyi mənfəətə tətbiq edilir.

BXKHS iştirakçıları hər təqvim ili üzrə mənfəət vergisi bəyannaməsini (ABŞ dolları ilə hazırlanmış) 15 aprel (BTC BXKHS üzrə) və növbəti təqvim ilinin 1 aprel (SCP BXKHS üzrə) tarixindən gec olmayaraq vergi orqanlarına təqdim etməlidirlər.

2. Digər vergilər

BXKHS-ə əsasən, müvafiq fəaliyyətlər üzrə podratçıya edilən ödənişlərlə bağlı hər hansı vergi tətbiq olunmur və ya tutulmur. Həmçinin, podratçılar BXKHS fəaliyyətləri ilə əlaqədar vergi qanunvericiliyinə əmələtmə və ya hesabat etmə öhdəliyi daşımır.

BXKHS iştirakçıları bu saziş ilə bağlı istifadə olunacaq hər hansı avadanlıqlar, materiallar, mexanizmlər, alətlər, nəqliyyat vasitələri, ehtiyat hissələri, ləvazimatlar, neft, yanacaq və sürtkü yağları, o cümlədən BXKHS məqsədləri üçün hər hansı digər mallar (təbii qaz istisna olmaqla), iş, xidmət və ya texnologiyaları öz adlarından və ya digər tərəflər vasitəsilə hər hansı vergi və məhdudiyyətlər tətbiq olunmadan Azərbaycan Respublikasına idxal və Azərbaycan Respublikasından ixrac/ təkrar ixrac edə bilərlər.

BXKHS iştirakçılarının, podratçıların xarici işçiləri və belə işçilərin hər bir ailə üzvü mal və xidmətlərin idxalı və ixracı üzrə xüsusi hüquqlara malikdirlər. Onlar hər hansı malı, işi, xidməti və ya texnologiyanı öz istifadəsi və şəxsi istehlak məqsədilə Azərbaycan Respublikasına idxal və Azərbaycan Respublikasından ixrac/ təkrar ixrac edə bilirlər. Bu əməliyyatlar onların özləri və yaxud idxal/ixrac xidmətlərinin onların adından yerinə yetirilməsi üçün təyin edilmiş hər hansı üçüncü şəxs tərəfindən həyata keçirilə bilər. Lakin istənilən belə idxal edilmiş malın hər hansı digər şəxsə təkrar satışı vergiyə cəlb olunur və avtomobillərin, mebel və peşə alətlərinin satışı Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə müvafiq olaraq gömrük öhdəlikləri ilə nəticələnenəcək.

Xarici işçilərin şəxsi gəlir vergisi yalnız onların Azərbaycan Respublikasındakı fəaliyyətin birbaşa nəticəsi kimi əldə etdikləri gəlir üçün və yalnız belə işçilər hər təqvim ili üzrə Azərbaycan Respublikasında 182 gündən artıq müddətdə qaldıqları halda hesablanır.

3. Sosial sığorta

BXKHS ilə bağlı fəaliyyət göstərən əcnəbilər icbari sosial sığortadan azaddırlar.

BXKHS əsasında işləyən Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının əmək haqqı icbari sosial sığortaya cəlb olunur. İşəgötürənlər işçinin ümumi gəliri üzrə 22% dərəcə ilə sosial sığorta haqqının ödənilməsi üçün məsuliyyət daşıyır və işçinin sosial sığorta ayırmalarındakı payı kimi onun ümumi gəlirindən 3% çıxılır.

İşəgötürən hər ay işçinin əmək haqqının ödənilməsi tarixdə, lakin gəlirin hesablandığı aydan sonra növbəti ayın 15-ci günündən gec olmayaraq sosial sığorta haqları üzrə ödəniş etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Vergi və Hüquq Departamenti üzrə əlaqədar şəxslər

Azərbaycan

Nuran Kərimov

Partnyor

Vergi və Hüquq Xidmətləri

nkerimov@deloitte.az

Ofislərimiz:

Azərbaycan

Bakı

Landmark III Business Centre, 8-ci mərtəbə

Nizami küçəsi 96

Bakı, AZ1010, Azərbaycan

Tel: +994 (12) 404 12 10

Faks: +994 (12) 404 12 11

Belarusiya

Minsk

Korolya küçəsi 51

Minsk, 220004, Belarusiya

Tel:+375 (17) 200 03 53

Faks:+375 (17) 200 04 14

Gürcüstan

Tbilisi

Lado Asatiani küçəsi 36A

Tbilisi, 0105, Gürcüstan

Tel: +995 (32) 24 45 66

Faks: +995 (32) 24 45 69

Kazakhstan

Aktau

Renaissance Aktau Hotel, 1-ci mərtəbə

9-cu mikrorayon

Aktau, 130000, Qazaxıstan

Tel: +7 (7292) 30 06 84/88
Faks: +7 (7292) 30 06 82

Almatı

Al Farabi Prospekti 36
Almatı Maliyyə rayonu
Almatı, 050059, Qazaxıstan
Tel: +7 (727) 258 13 40
Faks: +7 (727) 258 13 41

Astana

Astana Tower Business Centre, 11-ci mərtəbə
Samal mikrorayonu 12
Astana, 010000, Qazaxıstan
Tel: +7 (7172) 58 04 80; 58 03 90
Faks: +7 (7172) 58 03 90

Atırau

Renaissance Atyrau Hotel, 3-cü mərtəbə
Satpayeva küçəsi 15B
Atırau, 060011, Qazaxıstan
Tel: +7 (7122) 58 62 40/42
Faks: +7 (7122) 58 62 41

Qırğızıstan

Bişkək

Ofis 905/906
Russia Business Centre
Razzakov küçəsi 19
Bişkək, 720040, Qırğızıstan
Tel: +996 (312) 39 82 88
Faks: +996 (312) 39 82 89

Rusiya

Moskva

White Square Business Centre
Lesnaya küçəsi 5
Moskva 125047, Rusiya
Tel: +7 (495) 787 06 00
Faks: +7 (495) 787 06 01

Sankt Peterburq

Gustaf Business Centre
Sredniy Prospekti 36/40, Lit. K
Sankt Peterburq, 199004, Rusiya
Tel: +7 (812) 703 71 06
Faks: +7 (812) 703 71 07

Ufa

Aleksandrovsky Passage Business Centre
Karl Marx küçəsi 20
Ufa, 450077, Rusiya
Tel: +7 (347) 226 72 92
Faks: +7 (347) 226 72 93

Yekaterinburq

President Business Centre
Boris Yeltsin küçəsi 1A
Yekaterinburq, 620014, Rusiya
Tel: +7 (343) 311 12 48
Faks: +7 (343) 311 12 49

Yujno-Saxalinsk

Sfera Business Centre, 1-ci mərtəbə
Çexov küçəsi 78
Yujno-Saxalinsk, 693000, Rusiya
Tel: +7 (4242) 46 30 55
Faks: +7 (4242) 46 30 56

Tacikistan

Düşənbə

Ofis 307, S.A.S. Business Centre
Anyi küçəsi 24A
Düşənbə, 734012, Tacikistan
Tel: +992 (44) 600 62 00
Faks: +992 (44) 600 62 01

Türkmənistan

Aşqabat

Turkmenbashi prospekti 54
Aşqabat, 744017, Türkmənistan
Tel: +993 (12) 458319

Ukrayna

Kiyev

Jilyanska küçəsi 48-50A
Kiyev, 01033, Ukrayna
Tel: +38 (044) 490 90 00
Faks: +38 (044) 490 90 01

Özbəkistan

Daşkənd

Inkonel Business Centre
Mustakillik prospekti 75
Daşkənd, 100000
Özbəkistan
Tel: +998 (71) 120 44 45/46
Faks: +998 (71) 120 44 47